

IŠVADA

2019 m. spalio 16 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2019 m. spalio 16 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Romualdo Mickevičiaus ir kitų pareiškėjų peticiją „Dėl Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų, Krašto apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo, Finansų, Sveikatos apsaugos ministerijų neveiklumo ir nusišalinimo nuo Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų“ ir SADM įsakymų dėl senatvės pensijų skyrimo ir mokėjimo pataisų teikimo“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktą pasiūlymą dėl mokymosi ir gamybinės praktikos atlikimo laikotarpių įskaitymo į darbo stažą senatvės pensijai gauti.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktą nuomonę ir dėl šių motyvų:

1. 1994–1995 m. įgyvendinant valstybinių socialinio draudimo pensijų reformos tikslus, apdraustųjų asmenų teisė gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją (toliau – pensija) ir šios pensijos dydis buvo susieti su asmens stažu, įgytu dirbant ir mokant valstybinio socialinio draudimo įmokas į Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą. Tokiu būdu 1995 m. sausio 1 d. įsigaliojusiam Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (nuo 2018 m. – Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatymas, toliau – Pensijų įstatymas) buvo suformuluota valstybinio socialinio draudimo stažo (nuo 2018 m. – pensijų socialinio draudimo stažas, toliau – stažas) sąvoka, nustatanti, kad asmens stažą po šio įstatymo įsigaliojimo sudaro laikas, kai asmuo pats mokėjo ar už jį buvo ar turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos.

Be to, Pensijų įstatyme buvo nustatyta, kokie iki 1991 m. birželio 1 d. (Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo) ir iki 1995 m. sausio 1 d., t. y. iki Pensijų įstatymo įsigaliojimo, buvę laikotarpiai yra prilyginami asmens stažui. Laikantis to paties principo, Pensijų įstatyme įvardijant stažui prilyginamus laikotarpius buvo vadovaujama nuostata, kad stažui turi būti prilyginami tik tie asmens darbo ar tam tikros veiklos laikotarpiai, kurių metu jis pagal tuo metu galiojusius teisės aktus buvo ar turėjo būti draudžiamas valstybiniu socialiniu draudimu. Todėl mokslo laikotarpiai, kurių metu asmuo nebuvo draudžiamas (pvz., stipendijos gavimo laikas), stažui nebuvo prilyginti.

Taigi, vadovaujantis Pensijų įstatymo 2 priedo 2.4 punktu, asmens stažui prilyginamas mokymosi laikas aspirantūroje, doktorantūroje, klinikinėje ordinarūroje (rezidentūroje) ir internatūroje. Vadovaujantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. A1-670 patvirtintų Socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 1 priedo 26 punktu, į asmens stažą įskaitomas studentų ir moksleivių gamybinės praktikos laikas iki 1991 m. birželio 1 d. (Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo), jeigu jie dirbo mokamą darbą arba ėjo pareigas, už kurias buvo mokama, o vadovaujantis šio priedo 32 punktu – asmenų mokymosi kvalifikacijos įgijimo arba kvalifikacijos kėlimo kursuose laikas.

2. Pensijų įstatymo pakeitimas, numatant galimybę įskaityti į stažą mokymosi laikotarpius, kuriais nebuvo skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, sukurtų precedentą daugeliui kitų asmenų kreiptis į valdžios ir valdymo institucijas ir reikalauti keisti stažo apskaičiavimo tvarką jų naudai. Prilyginus iki 1995 m. sausio 1 d. buvusių mokymosi laikotarpius, kiltų klausimas ir dėl tų asmenų, kurie mokėsi jau po 1995 m. sausio 1 d. ar dabar mokosi, mokymosi laikotarpių įskaitymo į stažą. Tuo tarpu, tai nėra draudimo valstybiniu socialiniu pensijų draudimu laikotarpis ir tokie pakeitimai iškreiptų socialinio draudimo bei socialinio draudimo išmokų sistemą – visi dirbantys moka socialinio draudimo įmokas, nuo kurių mokėjimo trukmės ir dydžio priklauso socialinio draudimo išmokų (tiek pensijų, tiek pašalpų) dydis.

3. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad būtent įmokų mokėjimas suponuoja asmens teisę gauti atitinkamo dydžio senatvės pensiją, šis dydis negali nepriklausyti nuo sumokėtų įmokų; įmokų dydžiai yra pagrindas diferencijuoti senatvės pensijų dydžius.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Romualdo Mickevičiaus ir kitų pareiškėjų peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Romualdo Mickevičiaus ir kitų pareiškėjų peticijos kopija, 3 lapai.
2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 m. rugsėjo 18 d. raštas Nr. (24.3 E-56)SD-4584, 3 lapai.
3. Išrašas iš Peticijų komisijos 2019 m. spalio 16 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-14, 1 lapas.
4. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Janina Šniaukštienė, tel. (8 5) 239 6819, el. p. janina.sniaukstiene@lrs.lt